بوسنه وهرسك اوقاف ومعارف مجلس اداره سی
Vakufsko-mearifski saborski odbor u Sarajevu

MUSLIMANSKO : SIROTIŠTE : ZA BOSNU I HERCEGOVINU.

□□□ 1913. □□□
ZADRUŽNA TISKARA, SARAJEVO.

Muslimansko sirotište

za Bosnu i Hercegovinu.

1913.
ZADRUŽNA TISKARA
SARAJEVO.

حديث شريف: احب بيوتكم الى الله تعالى بيت فيه يتم مكرم

Prevod Hadisi-šerif: Od Vaših kuća najdraža je Bogu ona, u kojoj se siroče pazi.

Iz svagdanjeg života.

Pun je harem svijeta, klanja se dženaza siroti ženi, što je danas nakon duge boljetice ispustila svoju dušu. Tugaljivi glasovi zabruje u haremu: „Ej, Allah rahmet ejle“. Tužna povorka kreće na groblje. Za dženazom ide dječko otrcan, bos i tužan. Užasna slika bijede i sirotinje. U njeg ljudi upiru pogled i pitaju se: šta će sad od njeg biti? oca i ne pamti, a majku eto izgubi, nigdje nikog svog. Ah tužna sirotinjo!

* * *

Pazarni je dan. Kroz svjetinu se gura stražar vodeći dječka, što je negdje u čaršiji bio posegnuo da nešto iz dućana ukrade. „Oca mu za vrat“, viču ljudi, „što je upustio dijete, da se pokvari“. „Nema oca“, odgovara stražar“. „Onda drži majku, za što ona ne pazi na dijete?“ „Nema ni majke“, odgovara stražar. „Onda nas drži svijuh, jer smo svi krivi zlu dječijem“, dodaje treći; „svi smo dužni, pobrinuti se da onake jadnike spasimo od zla i džehaleta; da ih izvedemo na pravi put“.

* * *

„... On ne pamti svojih roditelja, njega nije imao ko sačuvati od moralne propasti“. Govore na sudu za nesretnika na optuženičkoj klupi osuđujući ga na čitav niz godina zatvora; „on je bio bačen na ulicu da tu uzraste; pa šta je od njeg bez roditelja, bez vjerskog i svjetskog odgoja moglo biti nego propalica?“

* * *

Gornje se slike skoro svaki dan ponavljaju pred našim očima; mi ih gledamo ali ih ne vidimo, mi za njih znamo, a o njima ne mislimo. Djeca su nakit i briga svojih roditelja, a sirotinja je briga cijelog društva, pa ako se i društvo za sirotinju pobrine, onda i ona može po vremenu da bude dika društvu ljudskom. Ne pobrinu li se roditelji za svoj podmladak, ne lati li se društvo da spasava svoju sirotinju od propasti, ljuto li se onda osvećuje taj nemar i roditeljima i ćitavom ljudskom društvu! Nije se čulo, da bi igdje itko odgajao svoj podmladak i upućivao ga na zločine, pa ipak koliko se zločinstva i danas događa na ovom svijetu. To je samo stoga, što mnogim stvorovima Božijim nema ko da usadi u dušu klicu vjerske, moralne i etičke krijeposti onda, kad su još nevini kad im je duša kao bijel tabak papira, pa prima, što god ko na njemu napiše. Pusti li se taj stvor u to svoje doba sam sebi, na njeg kao da će vjetar nanijeti samo zle faktore, a rijetko da se ko ukloni tome vjetru. Odatle, što mnogi za rana već ostanu bez svojih roditelja i što sav drugi svijet ne može i ne će preko svojih potreba da se pobrine za sirotinju, odatle nastaje jedna bijeda i nevolja, jedna, patnja, koja rađa zlim djelima i koja onda zadaje dvostruko više jada i muke ćitavom ljudskom društvu.

Eto ta nas potreba sili, da se za vremena pobrinemo za svoju sirotinju. Osim toga veliki božiji milosnik naš pejgamber (a. s.) rekao je o sirotinji one uzvišene riječi na čelu ovog članka: *Od Vaših kuća najdraža je Bogu ona, u kojoj se siroče pazi.* Drugom opet prilikom pohvalio je onog, ko se brine za sirotinju ovim riječima:

انا وكافل اليتيم فى الجنة هكذا

što znači: *Ja i onaj, koji pazi sirotinju u dženetu smo jedan do drugog* (tu je digao dva prsta uporedo).

O sadaki govorio je naš devletlija (s. a.) u mnogo hadisi šerifa:

افضل الصدقة ان يتعلم المرء المسلم علماً ثم يعلمه اخاه المسلم

t. j. Najbolja je sadaka: *naučiti muslimana, da on kasnije naučava drugog.*

O dobročinstvu se govori i u kur'anu na više mjesta „Dobro djelo Bog deseterostruko nagrađuje". Dobra činite! Bog voli dobročinitelja". „Bog pomaže čovjeku, dokle on pomaže svoga bližnjega".

* * *

Osjećaj za našu sirotinju, a i svijest, da smo i s božije strane za to zaduženi, privedosmo ovu našu želju u djelo, i u nas se evo osnova naše

Islamsko sirotište.

Drugi su narodi već davno počeli osnivati ovake svoje inštitucije. I mi smo imali ovdje za turske vlade sirotište (islahhanu), gdje je bilo djece sviju konfesija, gdje su mnogi odgojeni, naučili koji zanat i danas ih još ima živih iz tog starog sirotišta. Tu je bilo djece sviju konfesija, a učila se u prvom redu vjeronauka zatim razni zanati, jedni su pravili cipele, drugi šili suknena odijela, a jedni su bili slagari u štampariji. Darovitiji su davani u tadanju vojničku školu tursku. Sirotište je opstojalo 9 godina, a prestalo je zbog promjena prilika onih vremena.

U novije vrijeme već se dosta govorilo u našoj javnosti o potrebi islamskog sirotišta. Od godine 1908. već se počeli sakupljati i dobrovoljni darovi, u koju je svrhu sakupljeno do konca 1912. oko pet hiljada kruna. No ta je svota premalena i za najmanji početak ove inštitucije. Pošto je za ovu stvar vakufska centralna uprava ipak najpozvanija, da bar pokrene ovu ideju, a i rukovodi osnivanje i uzdržavanje ove inštitucije, to je u sjednici XI. vakufskog sabora držanoj 4. januara 1912. zaključeno, da se osnuje islamsko sirotište i votirana u tu svrhu potrebna svota.

Po tome zaključku počela se graditi zgrada u mjesecu aprilu 1912. u Cadordžića ulici na vakufskom zemljištu i dogotovljena je u mjesecu oktobru 1912. Međutim su već prije izrađena pravila, predložena zemaljskoj vladi i odobrena od vlade.

Tokom gradnje same zgrade, a prilikom otvorenja sirotišta, pokazivao se u našem islamskom građanstvu velik interes za ovu našu instituciju. Prilikom gradnje dolazio je svijet i gledao gradnju, a i na samo otvorenje bijahu sve prostorije sirotišta dupkom pune svijeta od svijuh staleža. Nekoliko dana iza otvorenja dolazilo je i naše ženskinje jatimice da razgleda sirotište, da vidi tu instituciju, da vidi i naše male pitomce, koji su se već skupili u prilično golemu broju na početku života ove naše ustanove.

U petak dne 17. januara 1913. bijaše svečano otvorenje sirotišta. Tom se prilikom izgovoriše ove besjede:

Gosp. vakufski direktor Šerif Ef. Arnautović otvorio je sirotište ovim govorom:

Gospodo moja!

Ovo je za me jedan od najugodnijih časova, jer u ovom času po svom zvanju vršim jednu kulturnu, plemenitu i humanitarnu dužnost, dužnost da ovo sirotište — ovaj islamski dobitak i napredak — proglasim otvorenim.

Gospodo! Sve zemlje, svi narodi i sve države davno su vidjele, da je otvaranje ovakovih sirotišta jedna od najpotrebnijih ustanova za čovječanstvo, jer za djecu koja imadu roditelje ili staratelje, oni će se sami brinuti. To im je Božja, prirodna i zakonska dužnost. Ali za ubogu sirotinju, koja nema roditelja ni staratelja, koja je nemilosrdnim udarcem sudbine bačena patnjama i udarcima, mora se čovječanstvo pobrinuti. Jer ne pobrine li se za njih cjelina, oni će eminentno postati razbojnici na štetu čovječanstva — na štetu cjeline.

Vakufska uprava kao predstavnik muslimanske cjeline u Bosni i Hercegovini uočila je ovu prijeku potrebu. Prvi dani nove vakufske uprave bili su ispunjeni mišlju, da se ovaka inštitucija ustroji. Ali materijalna sredstva nisu dopuštala. Jer koliko god je vakuf bogata ustanova, ipak su njegove potrebe tako velike, tako mnogostrane, da prihodi bogatog vakufa Bosne i Hercegovine ne mogu ni iz daleka podmiriti ni već postojećih potreba, a kamo li da stvara nove inštitucije. Trebalo je stvoriti sirotište, a nije bilo sredstava.

Sreća nam je došla u pomoć, jer je zemaljski sabor zaključio, da se osim postojoće bogoštovne subvencije dade pojedinim vjeroispovijednim organima još i prosvjetna subvencija, ako dokažu potrebu za svoje čisto prosvjetne svrhe. Vakufska uprava upotrebila je tu zgodnu priliku, pa je za svoju prosvjetnu subvenciju istakla novogradnju i uzdržavanje vakufskog sirotišta.

Zemaljska vlada — što pohvalom moram istaći — išla nam je u ovom poduzeću na ruku. Potpuno se u ovom predmetu identifikovala s nama. I tako je evo hvala Bogu ostvarena ova ideja, koja napunja s ponosom organe vakufske uprave, a koja će inšalah donijeti velika hajra islamskom miletu, jer ne mogu hajirlije namisli pomisliti, nego što je pokupiti djecu sa đubrišta ljudstva, vjerski i moralno ubijenu, prosvjeti i radu nepristupačnu, svakom zlu sklonu, pa od takve djece napraviti građane vjere, morala, poštenja i eksistencije.

Program ovog našeg sirotišta je ovo:

Pitomci sirotišta moraju naučiti vjersku obuku mektebi ibtidaije i svršiti elementarnu školu. Kad svrše osnovnu školu jedan će ih se dio dati na trošak vlade, vakufa ili „Gajreta“ u gimnaziju ili realku, kako kojeg pitomca bude talenat sklon, a drugi veći dio ostaće u sirotištu, da nauče razne zanate, kojih će se radionice u sirotištu otvoriti. Tako će ova mala zapuštena siročad

biti puštena iz ovoga sirotišta na pravi put svoje sreće i budućnosti.

Ovom prilikom dužnost mi je da Vam svima, gospodo, od srca zahvalim, što ste se mom skromnom pozivu u ovako lijepom broju odazvali i što ste svojim prisustvovanjem ovo otvorenje uveličali. Time ste, gospodo, upravo osnažili organe vakufske uprave, da u ovom svom poduzeću sa višom energijom i voljom naprijed koračaju. A Vama, prisutnim članovima vaufskog sabora, upirem prstom u ovo sirotište, koje je ostvario Vaš predšasnik — prošli vakufski sabor — pa se čvrsto nadam, da će i sadanji vakufski sabor učiniti nešto, najmanje ovoliko za našu opću islamsku zajednicu.

A Vama, Preuzvišeni gospodine (prema zemaljskom poglavaru) u ime svoje i u ime vakufske uprave najsrdačnije zahvaljujem na tome, što nas je u ovom poduzeću zemaljska vlada svojski potpomagala, a naročito što ste se Vi, Preuzvišeni pospodine osobno svojski zauzeli, da i Njegovo Veličanstvo naš premilostivi vladar — kojem muslimani na svakom mjestu i svakom prilikom izjavljuju svoju neograničenu podajničku vjernost i lojalnost — svojom previšnjom milosti obilno potpomogne ovo sklonište siromašne zapuštene muslimanske djece.

Time, gospodo, proglašujem ovo sirotište otvorenim sa toplom željom, da postigne onaj cilj i onu svrhu, za koju je osnovano i za koju sam kao vakufski direktor svom dušom i srcem radio. Daj Bože, da bude s velikim hajirom!"

Njegova Preuzvišenost zemaljski poglavar FZM Oskar Potiorek odgovorio je ovom besjedom:

„Poštovana gospodo!

Veoma se radujem, da se Muslimani Bosne i Hercegovine mogu ponositi novim uspjehom na polju prosvjete. Od srca čestitam revnom nastojanju Šerif ef. Arnautovića i cijele vakufske uprave na otvorenju sirotišta i želim da ovaj zavod izvrši potpuno svoju zadaću u korist islamske

sirotinje. Izjavu lojalnosti prema Njegovom Veličanstvu, našem premilostivom caru i kralju Franji Josipu I. rado ću podastrijeti na podnožje previšnjeg prijestola."

Sarajevski gradonačelnik Fehim ef. Curčić pozdravio je otvorenje sirotišta ovim govorom:

Inicijativom Šerif ef. Arnautovića i vakufsko-mearifskog sabora dobiva naša domovina, a napose grad Sarajevo, jednu novu instituciju — islamsko sirotište. Gospodo mi svojim očima gledamo, gdje će naša ljuta sirotinja biti smještena, naučena i nahranjena, pa nam to mora svima suzu radosnicu na oči nagnuti. Od srca se zahvaljujem Šerif ef. Arnautoviću i vakufskoj upravi, da smo dobili ovaku jednu ustanovu."

Tako postade naše Islamsko sirotište u Sarajevu. Važnost i korist jedne ovake inštitucije ne može se lako procijeniti. Naročito za naše prilike sirotište je od neizmjerno velikog zamašaja. U dosta veliku broju odgojena podmlatka, što privatno, što potporom raznih društava, zaklada i korporacija, mi za nekoliko godina ne ćemo moći naročito opaziti da je baš sirotište dosta tome doprinijelo, ali kad se zapusti odgoj samo desetak sirotana, već i od tog maloga broja može koji da zaluta stranputicom i od njegovih loših djela osjeti se kasnije općenita šteta. Po toj šteti, po zamašaju zla djela samo jednog nesretnika treba procjenjivati korist zavoda, u kom se ovaki nesretnici za vremena spasavaju. Osim toga sirotinja ostavljena sama sebi i ako se odupre napasti zla i lošim navikama, pa se lati posla, to se ipak ograniči na fizički rad, da mu se duševne sile posve zapuste, a nemajući potrebnih srestava ni za samostalan fizički rad, obično se ograniči samo na rad najniže vrste, postaje sluga, a bez ikakva odgoja nije ni sluga, kakva današnje vrijeme iziskuje.

Sirotištu je stoga zadaća, da prikupi sirotinju bez roditelja i bez sredstava, da je uzgoji tjelesno zdravim i krepkim podmlatkom, a duševno, da mu razvije inte-

lektualne sile, da mu usadi sjeme vjerske, gragjanske vrline i krijeposti, kako će od njih postati s vremenom korisni članovi ljudske zajednice. Siromašna djeca sabrana u sirotištu poučavaće se prama dobi i sposobnosti u naukama mektebi ibtidaijje, za tim će učiti osnovnu školu. Nu od prvog dana kako stupe u sirotište, oni se uzgajaju redom i svakdanjim životom u samom sirotištu; odvraćaju se u prvom redu od zlih navika, koje su možda donijeli sa sobom, a napućuju na lijepo vladanje, na red i tačnost u životu, na vršenje dužnosti prama Bogu i prama svijetu. Dakle sirotište će dati svojim pitomcima upravo strog kućni odgoj, kakvoga mnogi ne bi ni kod roditelja imali. Osim toga za to prvo vrijeme njihova odgoja u sirotištu promatraće se oni u tu svrhu: za što koji pokazuje osobitu volju i sposobnost. Zdravi i daroviti mladići uputiće se dalje na nauke u srednje, a kasnije u više i u najviše škole, a tjelesno bolje razvijeni ućiće razne zanate. Rad sirotišta uzgaja siromašnu zapuštenu djecu u godinama dječijeg života, kad im je uzgoj u istinu najpotrebniji, u doba, kad dijete može da se bez nadzora lahko izvrgne u skitalicu i besposličara, a kasnije da sve dublje propada u kalu kvara i opačina. Iz sirotišta će djeca učiti razne nauke u srednjim zavodima po mogućnosti potporom zemlje, općine, društva ili koje korporacije, a oni na zanatima ostaće i dalje na brizi sirotišta.

Za naše je sirotište podignuta prekrasna zgrada od dva boja koja se sagradila za svotu od 102 hiljade kruna na uzvišitu mjestu s prekrasnim pogledom na sve strane a osobito na jug i istok, kud se prostire šeher Sarajevo po brežuljcima i po ravni u prostrano sarajevsko polje. Prema sjeveru je okrenuto glavno pročelje zgrade sa malim cvijetnjakom s obje strane ulaza u sredini ograde. U oba kata imade 9 velikih dvorana po 70 do 90 četvornih metara, koje su upotrebljene: 1 za mekteb, 1 za klanjanje, 1 za školu, 1 za igru, 1 za bla-

govalište i 4 spavaće sobe; osim toga manjih prostorija imade 7 i to kancelarija upravitelja, soba za podvornike, garderoba za odijela i obuću, kuhinja, bolnica i praonica. Sve su prostorije za prebivanje pitomaca vrlo prostrane, svijetle, udešene po higijenskim zahtjevima. U podrumu su dvije velike mašinske peći, koje kroz cijevi griju cijelu zgradu. U zgradi je, razumije se, uvedena i voda, a rasvjetljuje se električnim svijetlom. Lijep utisak čini na čovjeka kad prvi put ugje u ovu zgradu. Kakva je krasna iz vana, još je ljepša iznutra:

Sve je udešeno jednostavno ali sa zdravstvenog gledišta prostrano, vidno, čisto, a s gledišta ljepote ugodno.

Život je u samom zavodu čas jednostavan, čas bujan i šarolik, ali uvijek skladan i uredan. Sad je u ovoj velikoj gragjevini grobna tišina, sad najednom zabruje mnogi sitni glasovi, čuje se tutnjava i galama sad ospu mališani kao pčele iz košnice iz jedne dvorane u drugu, iz mekteba u zabavište, iz zabavišta za ručak, večeru, sad na namaz, sad opet u zabavu; na jednom se sve sjati kao u kakvu radionicu, sad se čiste odijela, sad je sprema za počinak i — za čas opet vlada grobna tišina, sve je u duboku snu, slatku, bezbrižnu, kakav čovjek samo u ovo nevino mladenačko doba uživa. U spavaonicama je nijema tišina a samo pri maloj električnoj lampi vidiš. da tu ima živih stvorova, koji se na čistim posteljama u slatku snu odmaraju od bujna im dnevnog života. U neko doba vrata se otvaraju, ulazi pazitelj tiho i mirno, prikučuje se svakoj postelji, pa poput brižne majke na jednog navlači pokrivač, što je spao sa njega, drugog prenamješta, jer se ružno okrenuo u snu, trećeg diže s poda, bio je siromah posve na pod spao. U stanovito doba u jutro opet sve oživi, ustaje se čilo i veselo, laća se abdesta, namaza, nauke, posala i zabava, što je već čemu red i propis.

A u ovakoj zadruzi i treba da ima nekog reda, jer je ova družina baš za to ovdje, da se redu priučava, U jutro se ustaje za rana, prvo je odijevanje, pa abdest i namaz, za tim je u 8 sati doručak, od 8 do 8 ½ sprema se za nauku, u mekteb i školu, u 8 ½ sati jedna grupa odlazi u mekteb izvan sirotišta, druga ide u školu, takogjer vani, a treća, najmanji idu u dvoranu odregjenu za mekteb. Nauka traje do 11 sati, od 11 do 12 dolazak s nauke i odmor. U 12 sati ručak a do 1 sat odmor. Od 1—3 sata opet nauka u mektebi ibtidaijji, i školi i u sirotištu, Od 5 do 5 ½ odmor, od 5 ½ do 6 ½ korepitecija, učenje ponavljanje. Od 6 ½ do 7 večera, od 7 do 8 odmor, zabava, od 8 do 8 ½ namaz i čišćenje odijela a u 8 ½ lijeganje. Od 82 dječaka u sirotištu 17 ih ide u mektebi ibtidaijju izvan sirotišta, 33 ide u školu, a 30 uči u sirotištu I. razred ibtidaijje. Dva, godinama najstarija idu, na zanat.

Raspored je po tom vrlo lijepo udešen. Dosta se vremena ima za učenje, a dosta i za zabave i igre, što je takogjer od velike potrebe za djecu ove dobe. Ta je igra i zabava takogjer udešena, da dosta upliviše na odgoj njihov, Tu se preduzimlju igre u samoj zgradi, a i vani, a sve su udešene, da dječicu tjelesno razvijaju, a ujedno pobuđuju na oštroumnost, pažnju, dosjetljivost i t. d. Dakle razvijaju im i duševne sile njihove. Kako ovaki rad i život razvija djecu, to se čak i za ovo kratko vrijeme vrlo dobro opaža na njima. Pri dolasku svom u sirotište mnogi bijaše tjelesno slabunjav, a duševno potišten, snužden, plašljiv. Neki opet pokazivaše i znakove neke drzovitosti i prostote. Sad je cijela četa čila i vesela, vedra lica, životnih očiju, spreman svaki čas hoćeš na posao, nauku, hoćeš na veselu i plemenitu igru i zabavu, koja je — usputice budi rečeno — posve izgubila karakter sokakne igre s ružnim riječima i psovkom.

Lijep red, tačnost i pomirnost u ove dječice već prelazi u narav njihovu. Tek se u zavodu pojavi ko god

sa strane, makar to bio kasap ili ekmekčija, ko se od pitomaca zavrno u hodniku, staje smjerno i ponizno uz duvar i uljudno pozdravlja starijeg.

Sva su djeca u sirotištu jednako odjevena, kaputić i pantolice. Za izlazak navan imaju i deblje kaputiće, kabanice i duboke cipele, a za boravak unutra plitke cipelice. Osim toga rubenine koliko je potrebno, peškire, rupce, a postelje su im lijepi i čisti gvozdeni kreveti, slamnjače s čistim čaršafima i dobrim pokrivačima.

Hrana je udešena po zdravstvenim propisima: čisto je sve, taze, krepko i hranjivo. Za doručak je hljeb od 10 dkg i pržena čorba (petkom mlijeko), za ručak hljeb od 16 dkg, meso 10 dkg sa grahom, kompirom, pirinčem i t. d. za večeru hljeb od 14 dkg. i meso kao ručku, i hošaf.

Već spoljašnji pogled na život u zavodu pobuđuje u gledaocu interes i zadovoljstvo, a promatrajući same pitomce osjećaš samilost za njih, osjećaš ugodnu dužnost i volju, da pripomogneš uzgoju i napretku ove lijepe četice naše mladeži. A tek da se još bolje približiš ovim sirotanima, ne oni zaista u ovakovom životu i opskrbi nijesu više sirotani, da zađeš u razgovor s njima, koliko ćeš tu otkriti momenata dirljivih i tugaljivih! S pusti se, što više moreš do njih, povedi razgovor o prilikama njihova pređašnjeg života, pa da ti se i kameno srce razmekša.

U takovim prilikama na vedra djetinja lica navlači se za čas oblačak sjete. Jedan tek nešto kaže iz svoje tužne prošlosti, drugi već svoju nadovezuje, a svaku ovu malu uspomenicu poprati dubok, dirljiv, dječiji uzdah. Sve je gotovo listom bez roditelja, jedva da se koji kao kroz san sjeća majke, a oca nikako. Tek ti nabaci po koji znameniti doživljaj, što se njegove dječije duše kosnuo, a opet sve bez ikakva saveza, bez početka i svršetka; patio se i tumarao kojekuda ko životinja, tako isprekidano kazuje, i gledaš ga, kako luta ko po tmini, dok

na jednom završi razvedrivši lice: onda me poslaše ovamo. Ja malo pamtim majku, a ja sjećam se samo kad je umrla. Moja je mati dugo bolesna bila, a volila me je, sve sam uz nju sjedio. A šta je onda bilo, gdje si živio? Sjetne očice zablude nekud u zrak kao da traže kakvu pojavu — onda .....bio u rođaka, bio u nene, u nekog u službi; i ostao bi u službi, već razbio jednom testiju na česmi, pa ga otjerali. Onaj je lutao kojekuga da se ni sam ne sjeća, kud se prometao. Jedan je noćivao pod sijenima, jedan opet hranio se samo grožđem, pa zabo-ljelo ga srce; onaj se potukao s djecom, bježao od stra-žara .....i svaku ovu malu nevinu i patničku biogra-fiju završi osvit vedra lica, kad ga spremiše ovamo. Pa kako vam je ovdje? pane i nehotice pitanje, hoće ti se, da iz onog malog bića nakon onih pitanja čuješ izraz zadovoljstva; ali odgovarati se samo nevinim dječijim smiješkom, koji ti ipak puno kaže. Živahne, vesele i zadovoljne očice zgledaju se i kao da na šalu odbijaju ovo suvišno pitanje. Ti pitaš dalje, a oni se i opet smi-ješe, tek koji da ramenom makne. Uzalud se sam nad-zornik trudio, da izmami ma kakav odgovor od njih, u hrani ili u čem bilo, da im nije možda što krivo. Ne! sva vojska šuti, samo veseo izražaj lica daje odgovor, da je i to pitanje suvišno. A nadzornik će još ozbiljnije neka slobodno kaže, ako je kome šta krivo, ili malo hrane ili šta bilo. Ništa. Na pošljetku dvojica se ipak odvaže, da im je samo malo više hljeba. No drugi mu u isti mah za leđa u po glasa dobacuje: Ih ne bih ja reko, da mi je malo, kad bih skapao od gladi.

Zgrada je dakle za sirotište gotova, dječica su već itako rekući pod svojim krovom. Za to nema više brige Za uzdržavanje sirotišta određeno je od vakufa za sada okrugla svota od 45.000 kruna godišnje. Time je dakle i uzdržavanje sirotinje također osigurano. Ali — time nije sve svršeno. Nebi bilo ni pravo ni lijepo, da musli-mani Bosne i Hercegovine samo uzmu na znanje ovo

izvedeno djelo, da samo odobre i pohvale ovu našu novu inštituciju, koju je vakuf podigao i sad je uzdržava, ili pravije rečeno, koju su instituciju podigli naši stari dobrotvori, koji su zavjetovali u dobre svrhe goleme svote ili prostrana imanja. Ne treba dakle da mi ovu instituciju samo odobravamo i hvalimo, već treba da je svojski potpomognemo.

Vakufska uprava ima o našem sirotištu vrlo lijepe i vrlo podesne namjere. Po sadanjem uzdržavanju sirotišta ono bi jednostavno teretilo vakufski budžet svake godine sa 40 do 50 hiljada kruna, drugim riječima za sirotište bi se morala osigurati jedna glavnica, po prilici do jedan milijon kruna, koja bi nosila godišnji prihod potreban za uzdržavanje sirotišta. Te glavnice za sad nema. Budući da sam vakuf imade i premnogo svojih potreba, sirotište nije nigdje ni u jednom vakufu ni predviđeno ovako kakvo je, a osim toga mi imamo i još puno potreba, mi imademo dosta i ženske sirotinje, s toga je namjera vakufa, da se uzdržavanje sirotišta osigura jednim fondom, koji će bacati dotični potrebni prinos, naravno po vremenu, ali da se odmah počne sakupljati za taj fond. Temelj tome fondu već je udaren, upisale su se do sada dosta znatne svote, a ne će to ni biti vrlo teško, kad se uzme u obzir kombinacije uprave vakufske, po kojoj za taj fond nije ni potrebna baš gore rečena dosta golema svota. Kako je poznato, zemljišta uopće, a tako i vakufska, ako su gola, bez zgrada, ne nose ništa i ne vrijede ništa sve jedno i da su usred najskupljih građevina, usred najbujnijeg prometa i trgovine. Tek kad se na ovakom zemljištu zgrada podigne, onda se i zemljište u vrijednost pretvori, onda i ono, dotle bez ikakva prihoda, donosi sad toliko godišnje, koliko je od jučer iz temelja vrijedilo. Vakuf imade dosta ovakih zemljišta, koja su sada bez vrijednosti, a leže ipak u mjestima, gdje bi zgrade na njima nosile, budući da se zemljište ne plaća i 10 i više po-

stotaka. Stoga dakle ne će trebati možda ni polovica gore rečene svote da se sabere, pa će se na ovakom zemljištu sagraditi zgrada, koja će donositi uzdržavanje sirotišta.

Neka nam je stoga sveta dužnost, da se latimo posla, da svakom zgodom prikupimo po što god za našu sirotinju. Mi muslimani zaduženi smo za ovo i s Božije strane. Pobožni i pravi muslimani u stanovitom času čine vasijjete, svake se godine daje zećat, a svakoga dana dajemo sadaku, a kuda sve to nego našoj sirotinji. No opravdano je posve, da je od naše sirotinje ipak najpreče dati onoj siroti, koja neće samo tim darom proživiti od danas do sutra, nego kojoj se tim darom omogućuje, da se za uvijek otme bijedi i nevolji, da se izuči i postane čovjek, koji će također po vremenu davati i potpomagati bližnjeg svog sirotana. Dobro će biti za ovu ideju, ako se samo u našem narodu probudi toliko svijesti, da u ovu svrhu dade što ko može, više se i ne traži, jer

لينفق ذو سعة من سعته ومن قدر عليه رزقه فلينفق مما اتاه الله لا يكلف نفساً الا ماتاها

t. j. *Neka daje bogataš prama svom bogatstvu, a siromah prama onom, što mu je Bog dao. Bog ne sili nikoga, da daje više nego što mu je on dao.*

Naročito se od nas muslimana može računati na darove, koji se tako rekući sami od sebe daju, a to su darovi prilikom vasijjeta, zećat, sadaka, kurbanske kožice i t. d., te darovi prilikom raznih veselja u kući. Latimo se posla i svakom zgodom otvarajmo svijetu oči da vidi naše potrebe i srce da se smiluje, da se pobudi na darežljivost, jer naš devletlija (a. s.) reče:

السخي قريب من الله قريب من الجنة قريب من الناس بعيد من النار

Darežljivac je blizu Bogu, blizu dženetu, blizu ljudima, a daleko od vatre. —

Pročelje zgrade „Muslimanskog sirotišta“.

Pogled na zgradu sirotišta s istočne strane.

Spavaća soba. Ovakih spavaćih soba ima u sirotištu pet.

Soba za obuku. Ovake su dvije sobe, jedna za predmete mektebi ibtidaije, a druga za predmete osnovne škole.

Jemek odaja u kojoj se svi pitomci hrane.